

Integrarea cercetării sociale și politice cu activitatea practică

—Sesiune științifică, Tg. Mureș, 23-24 martie 1979

În zilele de 23—24 martie a.c. s-au desfășurat la Tg. Mureș lucrările dezbaterii științifice cu tema *Integrarea cercetării sociale și politice cu activitatea practică*. Sesiunea a fost organizată de Comitetul județean P.C.R.-Mureș, în colaborare cu Secția de sociologie a Academiei de Științe Sociale și Politice și cu Centrul de științe sociale Tg. Mureș. La lucrările sesiunii au luat parte activiști ai organelor locale de partid și de stat, profesori de la Academia „Ștefan Gheorghiu”, cadre didactice și cercetători din centrele universitare București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Sibiu, Tg. Mureș, specialiști din întreprinderi și instituții social-culturale mureșene.

Lucrările dezbaterii au fost deschise de tov. Nicolae Vereș, prim-secretar al Comitetului județean de partid, care în ședința plenară a prezentat și comunicarea *Dezvoltarea economico-socială a județului Mureș — cadru propice de afirmare calitativă a integrării cercetării sociale și politice cu activitatea practică*. Cu această ocazie, au fost scoase în evidență, caracteristicile dezvoltării economico-sociale ale județului, mutațiile profunde care s-au produs în structura socială și modul de viață al populației ca urmare a procesului de industrializare și urbanizare a județului. Din comunicare s-au desprins sarcinile ce revin cercetării sociale și politice în soluționarea problemelor complexe văzute în perspectiva dezvoltării județului.

În ședința plenară au mai fost prezentate o serie de comunicări care au avut în vedere: rolul predării istoriei — ca una din cele mai importante discipline — în formarea gândirii istorice la elevi și tineret, punându-se accent mai ales pe evenimentele istorice care au urmat după 23 August 1944 (conf. univ. Gh. Ioniță, *Cercetarea științifică și difuzarea largă a cunoștințelor despre istoria zilelor noastre — obiectiv prioritar al procesului de educare comunistă, revoluționară a tineretului, a tuturor oamenilor muncii din România socialistă*); rolul consiliilor populare și al organelor executive în făurirea bazei tehnico-materiale a socialismului în dezvoltarea României; Consiliul popular — oglinda structurii sociale și naționale în țara noastră (Ernest Szotyori — prim-vicepreședinte al Consiliului popular ju-

dețean Mureș, *Structurile instituționale ale consiliilor populare — pirghii importante ale dezvoltării democrației noastre socialiste*); rolul științelor sociale și politice în studierea realităților și proceselor de cea mai mare însemnătate din țara noastră (conf. univ. dr. Ștefan Costea — *Academia de Științe Sociale și Politice — Modalități și criterii de evaluare a eficienței cercetării în științele sociale și politice*). În comunicarea *Rolul științelor sociale în perfecționarea activității de conducere a unităților industriale*, prof. univ. dr. Ion Iordăchel, șeful catedrei de sociologie de la Academia „Ștefan Gheorghiu”, s-a referit la contribuția pe care diferitele discipline sociale o pot aduce acțiunilor de fundamentare științifică a deciziilor din întreprindere, optimizării activității C.O.M. și a evaluat, în acest sens, necesitatea utilizării unui set de indicatori sociali cu ajutorul cărora se pot măsura performanțele organizării și conducerii colective de la nivelul unor unități industriale investigate, în decursul mai multor cercetări desfășurate, de către colectivul catedrei de sociologie a Academiei „Ștefan Gheorghiu”.

Comunicarea *Experiența județului Iași în antrenarea cadrelor din domeniul științelor sociale la elaborarea unui model de dezvoltare optimă în profil teritorial*, a fost prezentată de dr. Alecu Floares, șeful secției de propagandă a Comitetului județean P.C.R. — Iași. În acest sens, a menționat peste 200 de cadre antrenate în studierea zonei Iași, care au format 15 colective conduse de membri ai Comitetului județean și care au fost repartizate pe 15 microzone, urmînd ca în trei etape să studieze problema mobilității sociale, perspectivele dezvoltării zonei pe termen lung, îmbinarea cercetării cu producția, acțiunea legilor economice în profil teritorial.

Pavel Chioreanu, secretar al Comitetului județean P.C.R. — Mureș s-a oprit asupra *Preocupărilor Comitetului județean de partid Mureș pentru integrarea cercetării social-politice cu activitatea practică*. În acest sens, s-a referit la un studiu conceput în 1976 ca experiment în mai multe etape, care să urmărească: implicațiile social-economice ale nave-

tismului, studierea fenomenului religios, învățămîntul în școli, gradul de verificare a cunoștințelor.

Comunicarea *Aportul științelor sociale la cercetarea democrației* a fost prezentat de prof. univ. dr. Petru Pânzaru — Academia „Ștefan Gheorghiu”. În largirea democrației, autorul a arătat că este nevoie mai ales de implantarea și generalizarea comportamentului democratic și nu a limbajului democratic. O participare macrosocială rezolvă problema democrației, și nu decizia (în acest sens, democratismul, participarea nu sînt scopuri în sine, ci mijloace pentru ameliorarea condiției umane, pentru comunicarea între cei care conduc și cei care sînt conduși din domeniul științelor sociale, economiști, biologi, activiști de partid și de stat).

Creșterea rolului științelor sociale în raport cu dezvoltarea societății noastre a fost abordată în comunicarea *Cercetarea științifică a fenomenelor economico-sociale, parte integrantă a politicii P.C.R. de săvîrire a societății socialiste multilateral dezvoltate*, prezentată de prof. univ. dr. Ovidiu Bădina — Academia „Ștefan Gheorghiu”.

Dr. Ion Matei de la Centrul de cercetări sociologice — București a susținut comunicarea *Dezvoltarea sistematizată a teritoriilor*, referindu-se în acest sens la cercetarea socială și practica acumulată pînă în prezent în sistematizare.

Dezbaterile problemelor privind contribuția cercetării sociale și politice la creșterea eficienței activității economico-sociale și la soluționarea problemelor complexe ale dezvoltării acesteia în profil teritorial; rolul științelor sociale și politice în activitatea de perfecționare a sistemului democrației socialiste, în stimularea participării oamenilor muncii la conducerea vieții sociale, la auto-

conducerea și autogestiunea unităților economico-sociale; aportul cercetării sociale la procesul de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste, la activitatea de educare a oamenilor muncii în spiritul principiilor și normelor eticii și echității socialiste, ale umanismului revoluționar au constituit contribuții ale comunicărilor prezentate în cele trei mari secțiuni și subsecțiunile acestora. În acest sens, amintim: *Cointeresarea materială a muncitorilor în sistemul noului mecanism economico-financiar* (lect. univ. Șt. Sonea — Institutul Politehnic Cluj-Napoca); *Factori sociali ai calității producției* (Ion Jude — sociolog I.P.M. Tg. Mureș); *Revoluția tehnico-științifică și pregătirea muncitorilor* (O. Hoffman — Centrul de cercetări sociologice — București); *Cercetarea sociologică și participarea socială* (Florica Vasiliu — Centrul de științe sociale — Sibiu); *Cercetarea sociologică concretă și problemele perfecționării proceselor sociale și ale conducerii științifice ale societății* (Maria Cobianu-Băcanu — Centrul de cercetări sociologice — București); *Tradiție și continuitate în cercetarea istorică țigănească* (dr. Ioan Chiorean — Centrul de științe sociale din Tg. Mureș); *Învățămintele istoriei — călăuză în activitatea practică, revoluționară a P.C.R.* (dr. Ioan Pop — Centrul de științe sociale Tg. Mureș); *Raportul social (general) — individual în dezvoltarea conștiinței socialiste* (Maria Demeter — Centrul de științe sociale — Cluj-Napoca).

Dezbaterile a reprezentat un moment important în generalizarea unor idei, experiențe și metode experimentale, valoroase, în scopul creșterii eficienței și integrării mai accentuate a cercetării sociale și politice cu activitatea practică.

I. B.

Perfecționarea relațiilor umane și a activității politico-ideologice în colectivitățile de muncă industrială în procesul înfăptuirii autoconducerii muncitorești

— Sesiune științifică organizată de Cabinetul municipal de partid, Academia „Ștefan Gheorghiu” și Academia de Științe Sociale și Politice, 11-12 mai 1979

Problema perfecționării democrației socialiste, în raport cu continua dezvoltare a autoconducerii muncitorești și generalizarea autogestiunii unităților economice, constituie

una dintre laturile de bază ale desăvîririi construcției socialiste în etapa actuală, presupunînd cooperarea activă, nemijlocită a cercetării cu practica socială. Acestei teme de

Iarg interes general i-a fost dedicată sesiunea științifică organizată în ziua de 16 mai a.c. de către Comitetul municipal București al P.C.R. (Cabinetul pentru activitatea ideologică și politico-educativă) în colaborare cu Academia „Ștefan Gheorghiu” (Catedra de sociologie) și cu Academia de Științe Sociale și Politice (Centrul de cercetări sociologice).

La lucrările sesiunii au participat activiști de partid, cadre de conducere din întreprinderi și instituții, cadre didactice de la Academia „Ștefan Gheorghiu” și de la alte unități de învățământ din capitală, lectori, propagandiști, cercetători din diverse instituții de profil. În deschiderea sesiunii au luat cuvîntul conf. univ. Iulian Cîrîină, șeful secției de propagandă a Comitetului municipal București al P.C.R., care, referindu-se la scopul manifestării științifice, a arătat că ea constituie un prilej de continuare a dialogului, inițiat de mai mult timp, între specialiștii care se ocupă de munca politico-ideologică și cei care lucrează nemijlocit în sfera practicii sociale, relevînd rolul sociologiei ca și al altor discipline științifice în procesul de elaborare și adoptare a deciziilor.

În continuare, lucrările sesiunii s-au desfășurat în cadrul a trei secțiuni. Secțiunea I (*Perfecționarea relațiilor umane în colectivitățile de muncă industrială*) a dezbătut o serie de modele teoretico-conceptuale din domeniul sociologiei și psihologiei, organizării în grupele industriale și a prezentat date ale unor cercetări întreprinse în diferite întreprinderi din București și din țară. Dr. Oscar Hoffman (Centrul de cercetări sociologice), în comunicarea *Dimensiunile valorice și normative ale relațiilor interumane*, s-a ocupat de raporturile între eficiența socială și cea economică a întreprinderii. Prezentînd comunicarea *Diagnoza sistemului de muncă și perfecționarea relațiilor interumane în colectivele industriale*, dr. Ioan Mărginean (Academia „Ștefan Gheorghiu”) a subliniat rolul diagnozelor privind profilul colectivelor de muncă, cu ajutorul cărora se pot urmări caracteristicile social-demografice ale membrilor grupelor profesionale. În comunicarea *Modele teoretice de cercetare a integrării în munca industrială*, Calioția Radu (Centrul de cercetări sociologice) a prezentat, pe baza datelor analizei literaturii de specialitate, principalele avantaje și limite a patru modele de analiză a integrării industriale (al empirismului radical, modelul teoretic al relațiilor umane, cel sistemic și cel organizațional), evidențiind necesitatea construirii unui model sociologic marxist. Abordînd rolul rezolvării problematicei umane în diferite organizații, dr. Acun Cazacu (Universitatea București) a susținut comunicarea *Rezolvarea problemelor umane în sistemele organizaționale specifice unităților industriale*, în care a relevat ca teză de

bază faptul că în orice organizație sau sistem instituțional rezolvarea problemelor umane depinde esențial de natura puterii politice ca și de forma de efectuare a controlului și conducerii. Detaliînd diferite ipoteze cu privire la structura satisfacției, dr. D. Sandu (Laboratorul de sociologie al I.P.C.T.) a evaluat raporturile dintre necesități și tipurile de satisfacție (*Relațiile umane și satisfacția muncii în unitățile de proiectare*), considerînd că există o ierarhie a nevoilor umane în funcție de tipul de organizație. Pe baza cercetărilor efectuate în 6 institute de proiectare, Ana Bălașa (Academia „Ștefan Gheorghiu”), în comunicarea *Relații interumane și sporirea creativității în colectivele de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică*, a abordat influența relațiilor umane asupra creativității și inovării, subliniînd rolul climatului social organizațional și al raporturilor ierarhice în aceste procese. În comunicarea *Aspecte sociale ale integrării tineretului în munca industrială*, V. Efimov și S. Rașeev (Centrul de cercetări sociologice) au scos în evidență caracteristicile profesiei de operator în industria chimică și construcții, considerînd rolul colectivului și al liderului în modelarea personalității tinerilor muncitori. Dr. Maria Tudose (Academia „Ștefan Gheorghiu”) a prezentat modul cum se realizează *Dinamica integrării socioprofesionale a tinerilor în întreprinderile constructoare de mașini din municipiul București*, subliniînd dificultățile profesionale ale noilor încadrați și procesul de participare la viața întreprinderii. Evaluînd *Influența relațiilor umane asupra fluctuației forței de muncă din unele întreprinderi bucureștene*, Gheorghe Alecu (Laboratorul de sociologie al I.P.C.T.) a sugerat unele soluții de optimizare a mobilității neplanificate a forței de muncă, ilustrînd în mod concret disfuncțiile generate de acest proces. Aceleași idei au fost dezvoltate de dr. Dorel Abraham (Laboratorul de sociologie al I.P.C.T.) care, în comunicarea *Calitatea relațiilor umane și stabilitatea forței de muncă*, a analizat influența raporturilor profesionale și sociale asupra fenomenelor de fluctuație și navetism. În comunicarea *Schiță a unei ecologii a relațiilor de muncă în întreprinderile industriale*, Ion-Andrei Popescu (Centrul de cercetări sociologice) s-a oprit asupra influențelor exercitate de climatul psihosocial al grupurilor de muncă, ca și de interdependența reciprocă între diversele componente ale satisfacției. Abordînd *Contribuția cercetării sociologice la perfecționarea relațiilor interumane din colectivitățile de muncă industrială*, dr. Ion Iordăchel (Academia „Ștefan Gheorghiu”) s-a referit la rolul investițiilor întreprinse în unitățile industriale asupra compatibilității dintre interesele umane și cele sociale ale întreprinderii, eviden-

fiind necesitatea armonizării lor pe baza unei depline coincidențe între structura formală (organigramă) și cea informală (sociogramă) a colectivului de muncă.

Secțiunea a II-a (*Organizare, participare, autoconducere*) a dezbătut — în esență — cerințele și modalitățile de desfășurare a proceselor organizaționale și decizionale. Între acestea, s-au înscris comunicările: *Autoconducerea și implicațiile sale în planul relațiilor social-umane* (dr. Honorina Cazacu — Centrul de cercetări sociologice), în care s-au subliniat formele de participare colectivă la conducere, conturându-se o serie de direcții de îmbunătățire a autoconducerii în cadrul C.O.M. prin inițierea unor diagnoze; *Preocuparea organizației de partid și a C.O.M. pentru realizarea în practică a autoconducerii muncitorești* (ing. Emanoil Babici — I.M.G.B.) a evidențiat raporturile dintre organizațiile de partid și C.O.M. și necesitatea generalizării unei metodologii de lucru conforme profilului colectivului de muncă; în comunicarea *Personalitatea muncitorului și relațiile socialiste de muncă* (M. Macavescu — Laboratorul de sociologie al I.P.C.T.) s-a arătat că specificul psihologiei relațiilor socialiste de muncă trebuie centrat prioritar pe formarea dispoziției de participare la conducere, pe modelarea multilaterală a personalității muncitorului; în comunicarea *Funcția de control în întreprinderea socialistă* (dr. Viorel Cornescu — Universitatea București), relevându-se rolul autoreglator al funcției de control în condițiile autoconducerii muncitorești, s-au prezentat principalele ei forme de manifestare, ca și relația ei cu funcția de decizie; *Modalități de optimizare a problemelor sociale din unitățile economice* (Grigore Lucuț-Centrul de cercetări sociologice) a dezbătut contribuția științelor sociale la evaluarea calității vieții și a formelor de democrație din întreprindere; *Diagnoza sistemului social al întreprinderii* (dr. Cătălin Zamfir — Universitatea București) a relevat dimensiunile colective ale sistemului social al întreprinderii, analizând datele unor cercetări comparative internaționale. Problemele principale care au stat în atenția participanților din cadrul secțiunii a II-a le-au constituit autoconducerea muncitorească și generalizarea noului mecanism economico-financiar. Dintre comunicările axate prioritar asupra acestor probleme s-au numărat cele prezentate de dr. C. Mustăcilă (*Rolul consultării oamenilor muncii din întreprinderile industriale în sistemul autoconducerii muncitorești*), Ion Glodeanu — Centrul de cercetări sociologice (*Rolul organizațiilor de masă și obștești în creșterea participării oamenilor muncii la conducere*), dr. P. Cristea — Academia „Ștefan Gheorghiu” (*Participarea condiție a eficienței în sistemul relațional al întreprinderii so-*

cialiste), dr. I. Velea — Academia „Ștefan Gheorghiu” (*Cerințe psihologice ale organizării activității umane în unitățile industriale*), Ion Ungureanu — Universitatea București (*Factori sociali ai dezvoltării în întreprinderile industriale*) și Georgeta Gheorghe (*Influența relațiilor ierarhice asupra relațiilor de muncă*).

În cadrul secțiunii a III-a (*Eficiența propagandei în colectivitățile de muncă din industrie*), dezbaterile au fost axate pe următoarele probleme: **a.** exigențe generale și specifice ale activității politice și cultural-educative în rindul diferitelor mase de oameni ai muncii; dr. Ion Drăgan (Centrul de cercetări sociologice) — *Informare, propagandă, participare în activitatea economico-socială*; dr. Septimiu Chelcea (Academia „Ștefan Gheorghiu”) — *Propaganda politică și educarea pentru muncă a tinerilor*; dr. Octavian Nistor (Academia „Ștefan Gheorghiu”) — *Cerințe ale activității educative în rindul tinerilor navetiști*; M. Milca, Vl. Tismăneanu (Laboratorul de sociologie al I.P.C.T.) — *Dimensiuni psihosociale ale activității politico-educative în condițiile autoconducerii muncitorești*; **b.** aspecte metodice și metodologice ale activității de propagandă: V. Vasile (Comitetul de partid al Sectorului 2) — *Utilizarea metodelor sociologice în organizarea grupelor de studiu la învățământul politico-ideologic*; Stan Sprinceană (Comitetul de partid al Sectorului 5) — *Rolul propagandei vizuale în realizarea sarcinilor economice*; I. Maier (Cabinetul municipal pentru activitatea ideologică și politico-educativă) — *Modalități de sporire a eficienței propagandei politice*; M. Pîrlog (Academia „Ștefan Gheorghiu”) — *Propaganda politico-ideologică ca sistem dinamic de activitate*; C. Dinu (Uzina „Semănătoarea”) — *Modalități specifice de antrenare a oamenilor muncii la activitățile cultural-artistice*; **c.** sporirea eficienței învățământului politico-ideologic: Petre Doman (Cabinetul municipal pentru activitatea ideologică și politico-educativă) — *Particularități ale muncii politico-ideologice în rindul muncitorilor navetiști*; ing. Octavian Taraza (Comitetul de partid „Electronica”) — *Unele probleme specifice ale organizării și conducerii învățământului politico-ideologic*; Ileana Voicu (Academia „Ștefan Gheorghiu”) — *Cerințe psihosociologice ale organizării învățământului politico-ideologic*; Emanoil Drob (Cabinetul municipal pentru activitatea ideologică și politico-ideologică) — *Coordonate și cerințe ale perfecționării laturii informativ-documentare a activității politico-ideologice*; D. Coman (Cabinetul pentru activitatea ideologică și

politică-educativă al Sectorului 3) — *Contribuția învățămîntului politico-ideologic la realizarea sarcinilor economice.*

Desfășurîndu-se într-o atmosferă de emulație științifică care a stimulat o serie de dia-

loguri și intervenții active din partea participanților care nu au susținut comunicări, sesiunea științifică a constituit un nou prilej de a valida contribuția reprezentanților științelor sociale în domeniul practicii sociale.

Tineretul și participarea socială — Sesiune de comunicări științifice, Constanța, 11-12 mai 1979

În zilele de 11—12 mai a.c. s-au desfășurat la Constanța, în sediul Școlii interjudețene de partid, lucrările sesiunii științifice cu tema *Tineretul și participarea socială*, manifestare științifică organizată în cadrul Festivalului național al muncii și creației „Cîntarea României”. Inițiată de către Comitetul județean al U.T.C. Constanța și de către Filiala Constanța a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, cu colaborarea Centrului din București, sesiunea s-a înscris în contextul larg al preocupărilor organizațiilor de tineret privind perfecționarea formelor și modalităților de mobilizare a tineretului generației, în legătură cu participarea sa economică și social-politică la procesele de ansamblu ale construcției socialiste. Au participat tineri cercetători, cadre didactice de la Academia „Ștefan Gheorghiu”, activiști ai U.T.C., cercetători ai Centrului național de cercetări pentru problemele tineretului și membri ai filialelor din țară, reprezentanții unor instituții de învățămînt și cercetare, tineri din școli și din unități economice din mai multe județe. Lucrările sesiunii au fost deschise de lector univ. Mihail Ștefan, președintele Filialei Constanța a Centrului de cercetări pentru problemele tineretului, care s-a referit la diversele acțiuni social-politice și la cercetările întreprinse de Filială în cei 10 ani de la înființare, subliniind, totodată, realizările obținute în domeniul stimulării participării tineretului la viața socială. În continuare, au luat cuvîntul Ion Popescu, secretar al Comitetului județean Constanța al P.C.R., și Costică Potera, prim-secretar al Comitetului județean Constanța al U.T.C., care au evidențiat aspecte din activitatea economico-socială a județului și au arătat rolul organizațiilor U.T.C. în sporirea competenței, pregătirii multilaterale și angajării responsabile a tinerilor pentru participarea acestora la procesul revoluționar al construc-

ției socialiste în zona Constanța. Din partea C.C.P.T. din București a luat cuvîntul Aurel Drăguț care, evaluînd activitatea filialei Constanța din punct de vedere al acțiunilor întreprinse în munca cu tineretul, în cercetarea profilului său revoluționar, a relevat necesitatea continuării eforturilor întreprinse în această direcție, pentru o mai eficientă concertare a factorilor de răspundere în legătură cu activizarea tineretului generației și cu pregătirea sa pentru muncă și viață. Prezentînd comunicarea *Stimularea participării sociale a tineretului*, prof. univ. dr. Petru Pânzaru de la Academia „Ștefan Gheorghiu” s-a referit la necesitatea și posibilitatea mereu actuală ale acțiunii umane conștiente, rezultat al unei munci intense de stimulare, capabile să transforme participarea socială în motivație personală și care în munca cu tineretul poate induce o serie de trăsături pozitive, printre care spiritul de cooperare, solidaritatea, satisfacția, atitudinile sociale revoluționare.

În continuare, lucrările sesiunii s-au desfășurat în cadrul a 2 secțiuni: în secțiunea I — *Factori și cerințe ale participării sociale a tineretului* — au fost prezentate rezultatele unor cercetări întreprinse în diverse județe ale țării în legătură cu dimensiunea participativă și cu laturile sale formative.

În acest context s-au înscris comunicările: *Participarea tinerilor la conducere, factor al eficienței economice și element al formării moral politice* (Doina Buruiană-București) și *Relația dintre competență și realizarea autoconducerii muncitorești* (C. Țăran-Moroșan, S. Bogdan, E. Vulcu, M. Pinke, R. Tiroga, B. Theil — Sibiu) care au abordat modul concret de realizare a autoconducerii și competenței profesionale a tinerilor, participarea acestora la decizie, formarea conștiinței lor moral-politice în raport cu activitatea și conducerea colectivă; *Probleme socioprofesio-*

nale ale integrării tinerilor cu studii superioare în organizațiile de proiectare (Dorel Abraham, Alin Teodorescu-București), în care autorii au evidențiat formele de utilizare a potențialului creativ la tineri, participarea acestora la diferitele modalități de afirmare profesională; *Integrarea socioprofesională a tinerilor la Combinatul chimie Rimnicu Vilcea* (I. Gabor — R. Vilcea) a analizat eficiența acțiunilor politico-educative în rândul tinerilor de curind încadrați în muncă; *Studiu asupra comportamentului tinerilor adolescenți; măsuri de prevenire și combatere a tulburărilor de conduită* (dr. Doina Rogoveanu, I. Doltu-Constanța) a evidențiat profilul tinărului infractor în raport cu caracteristicile personale și cele de mediu; *Unele aspecte ale relației conștiință-participare-integrare la tineretul muncitoresc* (Rozalia Balint, Carmen Grămadă — Caraș-Severin) s-a oprit asupra diversilor factori stimulativi ai participării tinerilor la acțiuni sociale și culturale; *Unele aspecte ale influenței mediului organizațional asupra psihologiei tinărului* (Florența Bortun — Teleorman), a analizat modul de reprezentare de către tineri a rolului și importanței organizației U.T.C. ș.a.

O serie de comunicări din cadrul secțiunii I au fost dedicate dezbaterii unor probleme conceptuale și metodologice. Între acestea s-au înscris următoarele: *Motivația optimă în muncă la tineri și viștnici* (dr. Cătălin Mamali — București); *Factori motivaționali ai integrării socioprofesionale a tineretului industrial* (Mirela Ungureanu — Constanța), care au adus contribuții inedite în planul detaliării etapelor integrării, al dinamicii factorilor motivaționali în acest proces; *Participare: cadru, acțiune, agent* (Emil Surdu — Timiș), unde s-au analizat formele de condiționare a structurilor participative și s-a încercat efectuarea unei tipologii a participantului; *Factori și cerințe ale participării sociale a tineretului* (Vasile Gogonea — Tg. Jiu), abordând dimensiunile profesionale și politice ale participării maselor de tineri la înfăptuirea programului general al partidului; *Participarea socială a tinerilor migranți* (Aurel Drăguț — București) unde s-au evidențiat condițiile și factorii care influențează integrarea tinerilor migranți în cadrul structurilor urbane; *Codul de norme ale eticii și echității socialiste și creșterea eficienței participării sociale a tinerilor* [Jofi Bonis — București] care a accentuat rolul formalizării și al abordării logico-matematice ale unor procese sociale ș.a.m.d. Filiala Ialomița a prezentat, în cadrul a 3 lucrări (*Un model al participării sociale a tineretului* (David Ionel); *Criterii ale deciziei privind participarea tineretului* (Victoria Gavrilescu); *Definirea spațiului și a timpului social în legătură cu participarea socială a tineretului* (Tel. Lămureanu)]

elementele definitorii ale unui model sistemic al integrării, formalizabil matematic.

Tot în cadrul Secțiunii I se numără și comunicările privind starea de sănătate a elevilor ca factor de condiționare al participării: *Condiționarea medical-psihologică și socială a adaptării la cerințele școlii* (prof. dr. Gheorghe Tănăsescu — București); motivația și participarea studenților la învățământul superior: *Motivație și participare în învățământul superior* (P. Lisievici-Brezeanu — Constanța); modalitățile de petrecere a timpului liber de către tineri: *Obiectiv și subiectiv în perceperea și valorificarea bugetului de timp liber la elevii de liceu* (Stela Doreanu — Constanța), formele de participare a tineretului de origine rurală: *Integrarea socioprofesională a tineretului provenit din mediul rural* (Elisabeta Mincu — Constanța); aspecte ale integrării tinerilor încadrați în producție: *Forme de optimizare a participării tinerilor la activitatea economică* (Virgil Mocanu — Bacău); participarea la decizie: *Eficiența social-economică a participării tineretului la conducere* (I. Uifăleanu — Hunedoara) etc.

Secțiunea a II-a, *Educație și participare. Organizațiile de tineret—cadru de manifestare și stimulare a participării social-politice a tinerei generații*, a reunit pe participanți în direcția dezbaterii unor aspecte educative ale integrării tinerei generații. În acest scop, au fost prezentate următoarele comunicări: *Unele considerente privind integrarea învățământ-cercetare-producție din perspectiva succesului școlar și profesional* (Virgiliu Radulian — București); *Resurse calitative de stimulare a angajării studenților în activitatea profesională* (dr. M. Ștefan, P. Lisievici-Brezeanu — Constanța); *Structuri valorice de personalitate la tinăra generație* (Jenica Sîntion — Constanța); *Rolul socializării politice a tinerilor în stimularea participării sociale* (M.S. Bittay, Florin Ciotea — Tg. Mureș); *O metodologie didactic-experimentală de formare psihosocială a liderului* (Filaret Sîntion — Constanța); *Particularitățile etapei actuale a procesului de integrare a învățământului cu cercetarea și producția* (dr. Steliana Sterian — București) etc.

Dintre comunicările cu conținut metodologic-conceptual, remarcăm: *Însușirea valorilor moral-politice ca factor esențial al participării și Asociația studenților comuniști—cadru de pregătire și manifestare a participării sociale a studenților* (dr. M. Ștefan, Apostol Ciochină, Marina Șerbănescu — Constanța); *Dezvoltarea multilaterală a personalității tinerilor în perspectiva teoriei statut-rolurilor sociale* (dr. Septimiu Chelcea — București); *Satisfacția tinerilor integrați în producție—factor predictiv al comportamentului participativ* (dr. Ion Neacșu — Bucu-

rești); *Optimizarea integrării socioprofesionale a tineretului prin intermediul metodelor de grup* (dr. Ion Cristea — București) ș.a.

Alte comunicări au evidențiat principalele aspecte din activitatea de educație și formare profesională și moral-politică a tinerilor: *Pregătirea tinerilor pentru muncă și viață* (D. Martin — Constanța); *Timpul liber și pregătirea multilaterală a tineretului muncitor* (Livia Teodorescu — Sibiu); *Întrecerea utecistă „Tineretul — factor activ în realizarea cincinalului revoluției tehnico-științifice”* (Sorin Popa — Constanța); *Organizația U.T.C. — cadru de educație social-politică a tinerilor ofițeri* (lt. Nicolae Barbu — Constanța); *Organizarea științifică a activității — ele-*

ment al conducerii organizației de tineret (D. Borțun — Brașov); *Organizația de tineret și locul ei în viața întreprinderii* (Ladislav Prohamer — Bihor); *Comportamentul profesional al personalului din comerț* (Jenica și Filaret Sintion — Constanța) etc.

Prin problemele ridicate în cadrul studiilor prezentate, prin dezbaterile, între participanți, asupra unor teme de interes comun, sesiunea a constituit un bun prilej de cunoaștere a preocupărilor diferitelor unități sociale, orientate în scopul optimizării integrării și participării socioprofesionale a tineretului la viața țării, a pregătirii sale temeinice pentru muncă și viață.

Sesiunea de comunicări științifice a Direcției de poștă a Municipiului București — ediția a II-a,

24 mai 1979

Pornind de la cerința de a stimula activitatea de cercetare proprie în scopul perfecționării activității poștale din Capitală prin utilizarea la un indice mai înalt a potențialului științific reprezentat de tinerii cu studii superioare din Direcția de poștă a municipiului București, în ziua de 24 mai 1979 s-a desfășurat cea de-a doua ediție a Sesiunii de comunicări științifice cu teme din activitatea P.T.T.R.

Organizată sub egida Festivalului Național „Cîntarea României”, această manifestare științifică și-a propus să evidențieze căile de îmbunătățire a distribuirii poștale în Capitală, unele probleme legate de contribuția cercetărilor sociologice la îmbunătățirea politicii de personal din ramura serviciilor poștale, precum și posibilitățile de utilizare a mijloacelor de calcul electronic în vederea creșterii eficienței sistemului informațional.

La lucrările sesiunii au participat cadre de conducere și factorii de răspundere din D.P.M.B., conducători ai organizațiilor P.C.R., U.T.C. și de sindicat, șefi de compartimente funcționale și de ateliere, economiști, tehnicieni, sociologi, precum și invitați din cadrul altor întreprinderi.

Prima lucrare prezentată, *Rearondarea — cale eficientă de îmbunătățire a distribuirii poștale în Capitală*, elaborată de economistul Traian Taloi, a sintetizat concluziile teoretice ale unei activități de cercetare în producție

desfășurată timp de 2 ani de un colectiv de 8 lucrători.

Scopul acestei activități de cercetare a constat în abordarea teoretică și practică a rearondării distanțelor de distribuire poștală din Capitală, astfel încît să se reducă timpii de circulație a trimiterilor, implicit scurtarea timpului de ajungere în mina destinatarului, precum și crearea condițiilor pentru trecerea la cartarea automată.

Cea de-a doua comunicare prezentată, *Posibilități de îmbunătățire a sistemului de selecție a personalului în vederea încadrării în funcțiile-factor și ofițiant P.T.T.R.*, de sociologul Florian Popa, a vizat îmbunătățirea muncii de conducere, respectiv a politicii de personal a unității.

Pornind de la necesitatea de a optimiza selecția pentru funcțiile specifice în vederea ridicării randamentului în muncă, a creșterii stabilității cadrelor și îmbunătățirii calității prestațiilor, noul sistem de selecție propus urmărește să asigure în viitor pentru aceste funcții oameni potriviți, cu aptitudini și atitudini psihosociale cît mai apropiate de cerințele calității muncii în sectorul P.T.T.R. S-au efectuat, în acest scop, monografiile profesionale, și psihoprofesiogramele, stabilindu-se atît bateriile de teste, cît și criteriile în vederea încadrării, care vor sta la baza unei metodologii de selecție îmbunătățite.

Ultima comunicare *Protect-sistem informațional pentru realizarea evidenței radio-tv, cu ajutorul mijloacelor de calcul electronic* (autor — un colectiv de economiste format din Maria Pripis, Ileana Chiraleu și Carmen Morariu), a propus îmbunătățirea modului de evidență a abonaților radio-tv. din Capitală, în paralel cu introducerea tehnicii de calcul în sectorul de prestații postale.

De asemenea, prin această cercetare s-a urmărit rezolvarea problemei nomenclaturii localităților țării și a nomenclaturii arterelor de circulație din București, ca element de bază pentru orice alte prelucrări de date specifice, de vehiculare a informațiilor prin rețeaua P.T.T.R.

Dezbaterile care au urmat au reliefat, pe lângă enunțarea unor idei valoroase, convingerea participantilor că studiile prezentate au constituit un examen al competenței profesionale eliberate de rutină, demonstrându-și utilitatea prin urmărirea unor rezultate practice și dovedind, în același timp,

marile rezerve care există încă din acest punct de vedere.

Gheorghe Mihalache, director al D.P.M.B., a subliniat în final că inițiativa de a organiza această sesiune a fost încununată de succes, lucrările fiind caracterizate printr-o înaltă ținută științifică și printr-un conținut corespunzător care impun eforturi din partea autorilor pentru a colabora mai intens la implementarea cât mai rapidă și cât mai eficace a rezultatelor cercetărilor efectuate.

Impunându-se ca o fructuoasă manifestare a capacității de cercetare a tinerilor care lucrează nemijlocit în producție, sesiunea științifică a D.P.M.B. și-a atins pe deplin scopul urmărit, de a uni cunoștințele proaspete ale tinerilor cu experiența bogată a cadrelor cu vechime, contribuind, pe această bază, la creșterea eficienței economice și îmbunătățirea calității activității întreprinderii.

Florin Popa-Micșan

Al X-lea Congres european de sociologie rurală, Cordoba,

5-10 aprilie 1979

1. În zilele de 5—10 aprilie a.c., s-au desfășurat în Cordoba (Spania) lucrările celui de-al X-lea Congres european de sociologie rurală, la care au participat 450 sociologi din 33 de țări. Delegația țării noastre, a fost reprezentată de: Ioan Matei, vicepreședintele Secției de sociologie a Academiei de Științe Sociale și Politice, prof. Ovidiu Bădina și conf. Ion Cauc — Academia „Ștefan Gheorghiu”.

Tema congresului s-a axat pe *Creșterea economică și dezvoltarea regională; armonie și dizarmonie într-un proces de diferențiere*.

2. Lucrările congresului s-au desfășurat în plen și pe grupe de lucru, care au abordat următoarele probleme:

a. *Descentralizare și integrare în sistem* (relații între centre și zone periferice; autonomie locală și decizie centralizată în probleme ale dezvoltării);

b. *Accesul la bunurile și serviciile alocate de administrație* (inegalități regionale; dificultăți de acces ale populației rurale sărace;

accesul agricultorilor la progres social; răspindirea cunoștințelor agricole prin televiziune; abandonări premature ale școlii în rural);

c. *Economii de scală* (dimensiuni optime ale exploataților agricole; tendințe de concentrare);

d. *Probleme demografice ale regiunilor periferice* (caracteristici ale zonelor preărășenești; micile comunități rurale din zonele montane);

e. *Migrațiile forței de muncă* (poziția lucrătorului migrant în țările industrializate; efecte ale migrației asupra regiunilor de origine; consecințe ale migrației asupra regiunilor de sosire; efectele migrației asupra familiei, comportamentului individual; probleme de adaptare);

f. *Turismul și dezvoltarea rurală* (contextele socioeconomice ale dezvoltării turismului — variabilele care stau la originea creșterii lui; dinamica cerințelor turiștilor; consecințele turismului asupra regiunilor rurale;

strategii privind utilizarea turismului în dezvoltarea rurală);

g. *Politica Pieței comune și dezechilibrele regionale;*

h. *Cultura dominantă, culturi periferice și identitatea culturală a subsistemelor regionale* (integrarea culturală a emigranților; dezvoltarea economică și conservarea caracterului cultural regional; culturi de opresiune; experiențe sindicale în zonele periferice);

i. *Dezvoltarea resurselor agricole și implicațiile privind mediul înconjurător* (structură agrară și ecologie rurală; controlul mediului ambiant în zonele rurale; modalități și consecințe ale politicii mediului înconjurător asupra agriculturii; industrializarea agriculturii ca factor de dezvoltare a ruralului și a mediului înconjurător; analiza energetică în evaluarea sistemelor de producție agricolă; balanța ecologică și ecopolitică, ca bază a calității vieții în economiile planificate.

La dezbaterile acestui grup de lucru a apărut frecvent ideea referitoare la faptul că în lupta pentru concentrarea producțiilor agricole, în acord cu criteriile actuale tehnico-economice, politica agricolă și planificarea rurală par să fi neglijat tot mai mult condițiile ecologice și ale mediului înconjurător pentru dezvoltarea societăților „rurale”. În procesul de industrializare, de concentrare a producției agricole și de comercializare a acesteia, agricultura a fost „desprinsă” din contextul ei regional (social și ecologic) ca o singură resursă (sau sector primar) a unei economii naționale. Mai mult decât atât, președintele acestui grup de lucru, sociologul olandez Anton Jansen, sublinia în cuvântul său introductiv că: „Reorientarea îndreptată spre exterior a ceea ce a fost «îndreptare spre interior» a economiilor țărănești a condus la dezintegrarea comunităților locale și regionale, după cum integrarea acestor comunități în sisteme mai mari regionale (naționale sau internaționale) a condus la fărâmițarea sistemelor agro-economice locale și regionale”. În acest context, s-a arătat că pentru Europa, unde agricultura rămâne cea mai importantă formă de utilizare a pământului, planificarea și dezvoltarea unei singure resurse rurale vine tot mai mult în conflict cu dezvoltarea echilibrată a fiecărei regiuni în parte.

j. *Strategii alternative de dezvoltare* (o nouă ordine economică internațională pentru țăran în lumea a treia; influența urbană și dezvoltarea agricolă; strategii pentru producția alimentară a țăranului; protecționismul ca strategie de dezvoltare);

k. *Sărăcie rurală și marginalitate socială* (contradicția sat — oraș; dezechilibrele de alimentație la nivel mondial).

Având în vedere diversitatea problematicii dezbătute în grupele de lucru ale Con-

gresului, am dori să ne oprim asupra unor probleme ridicate de participanții țării gazdă.

La Congres au participat un mare număr de cercetători din Spania (au fost prezentate peste 60 de comunicări, analizând diverse aspecte ale vieții economico-sociale ale ruralității spaniole). În comunicarea *Repercusiuni ale crizei economice în mica gospodărie familială*, susținută de Fermin Tudela de la Centrul de studii agrare — Madrid se demonstrează legătura strinsă dintre pătrunderea capitalismului la sate și criza prelungită a micii gospodării familiale. Lipsa unei dimensiuni adecvate pentru a atinge un prag de rentabilitate și presiunea „forțelor externe” (vînzarea și cumpărarea materiilor prime) se consideră a fi factori importanți care „acelerează ruina și grăbesc abandonarea acestei mici gospodării”. Între anii 1971—1978, subliniază autorul, circa 900 000 fermieri au abandonat cultivarea pământurilor, iar în doi ani (1974—1976) suprafața cultivată s-a diminuat cu peste 225 de mii ha. Aceste fenomene, precum și scăderea relativă a rentei agrare, deficitul comerțului exterior datorită creșterii raporturilor de cereale se datoresc, în mare măsură, aflului de capital către agricultură cu scopul de a obține beneficii rapide. Autorul analizează procesele economice din agricultură în contextul unor modificări structurale în economia societății și a altor societăți.

Dezbaterile care s-au purtat pe marginea comunicărilor prezentate au confirmat interesul acordat în timpul ultimelor congrese problematicii dezvoltării. Subtitlul temei de bază (*armonie și dizarmonie într-un proces de diferențiere*) a orientat dezbaterile către o gamă largă de discrepante inter și intraregionale.

Din dezbateri s-a degajat concluzia că esența oricărei strategii a programelor de dezvoltare rurală este schimbarea socială. Semnificativ pentru dezvoltarea cercetării sociologice este depășirea cantonării unor analize pe o singură localitate sau pe o unitate de producție și orientarea mai ales către studiile zonale, către problemele regionale. De asemenea, orientarea cercetării sociologice s-a caracterizat prin atenția deosebită manifestată pentru găsirea celor mai indicate căi, pentru a determina schimbări (deci, pentru intervenția practică a sociologiei în procesele de dezvoltare). Această tendință a apărut și în raportul de deschidere a congresului, prin sublinierea interesului acestor procese pentru planificator, pentru agenții de schimbare, pentru liderii politici și sătești.

3. Atît în timpul dezbaterii tematice organizate, cit și în discuții individuale, sociologi din numeroase țări au solicitat membrilor delegației noastre informații suplimentare

cu privire la experiența României în domeniul dezvoltării mediului rural. Dintre problemele socioeconomice și politice care au suscitât un interes deosebit, semnalăm: istoria procesului de constituire a relațiilor socialiste în agricultura românească; sistemul de organizare și conducere a unităților economice agrare; modalități de cooperare între organizațiile economice de stat și cooperatiste; raporturile dintre conducerea politico-administrativă a localităților rurale și organizațiile economice agrare; raporturile dintre organizațiile economice din agricultură și celelalte ramuri ale economiei naționale etc.

În încheiere, Congresul a ales Comitetul executiv și Consiliul de conducere. Președinte al Asociației Europene de Sociologie Rurală a fost ales A.T.J. Nooij — Olanda. În Consiliul de conducere au fost aleși reprezentanți din 16 țări: Marea Britanie, Austria, Belgia, Elveția, Finlanda, Franța, Irlanda, Israel, Italia, Norvegia, Olanda, Polonia, R.F. Germania, România, Suedia și Spania.

Climatul în care s-au desfășurat lucrările congresului a fost deosebit de favorabil dialogului, schimbului de experiențe, dezbaterei științifice.

Ion Cauc

Socialismul și țările în curs de dezvoltare — Însemnări pe marginea mesei rotunde de la Țavtat R.S.F. Iugoslavia, septembrie 1978

Cea de-a treia masă rotundă care a avut loc în localitatea Țavtat, și care se desfășoară anual sub egida publicației iugoslave „Socialismul în lume”, a fost dedicată țărilor în curs de dezvoltare, opțiunilor lor social-politice și rolului lor în relațiile internaționale contemporane. Tema dezbătută cu această ocazie a fost *Socialismul și țările în curs de dezvoltare*. La lucrări au luat parte 84 de personalități politice și specialiști străini*, precum și aproximativ 60 de oameni politici și de știință iugoslavi.

Dezbaterile s-au concentrat asupra unor probleme majore privind: premisele, forțele și căile socialismului în țările în curs de dezvoltare; țările capitaliste dezvoltate și țările în curs de dezvoltare; socialismul ca proces mondial, nealinieră și țările în curs de dezvoltare; marxismul și alte teorii socialiste

despre edificarea socialismului în aceste țări. De remarcat că nu a existat o delimitare precisă și obligatorie între aceste teme, ceea ce a permis o mare libertate de exprimare și o participare masivă la discuții.

O problemă care a reținut atenția specialiștilor a fost aceea a căilor de trecere la socialism. În numeroase referate și luări de cuvânt s-a subliniat necesitatea edificării socialismului în țările în curs de dezvoltare, proces istoric — continuare firească a luptelor de eliberare națională, aprofundare a luptelor anticolonialiste și antiimperialiste, acțiune revoluționară care trebuie să realizeze, în noul context de după eliberarea politică, aspirațiile vitale ale maselor, unica alternativă pentru soluționarea, într-un termen istoric mai scurt, și în interesul mării majorități a poporului, a unor probleme fundamentale, legate de dezvoltarea și progresul material și spiritual a zeci și zeci de națiuni, dintre care unele abia în formare. „Experiența istorică a arătat — sublinia Dušan Popovici (R.S.F. Iugoslavia) — că, urmînd calea capitalistă, țările în curs de dezvoltare nu pot nici să grăbească progresul lor material, cultural și spiritual, potrivit particularităților și trebuințelor lor, nici să elaboreze soluții progresiste pentru rezolvarea problemelor lor sociale și de clasă, nici să asigure libertatea și independența națională”.

* Din delegația română au făcut parte: conf. dr. Ilie Seftiuc și cercet. št. pr. Călina Nicolae (Academia „Ștefan Gheorghiu”), dr. Constantin Botoran (Institutul de studii istorice și social-politice). În ordinea menționată, au prezentat următoarele referate: *Experiența României, ca țară în curs de dezvoltare*, în modernizarea structurilor socioeconomice și în colaborarea internațională; *Solidaritatea activă, militantă a României socialiste cu țările în curs de dezvoltare*; *Formarea națiunii în țările Africii*.

Reprezentanții unor state africane (Republica Guineea, R.P. Congo, Republica Malgașă etc.) au relevat că orinduirea capitalistă, care și-a epuizat posibilitățile, nu poate rezolva problemele fundamentale ale maselor populare, socialismul rămânând, pentru Africa, singura opțiune capabilă să asigure realizarea obiectivelor proprii, să propulseze dezvoltarea și să înlăture consecințele nefaste ale dominației străine, să asigure independența lor națională. J.R. Kissingou (R.P. Congo) afirmă că socialismul prezintă „un imperativ” pentru popoarele „care vor să se elibereze total de exploatarea omului de către om”. Călea capitalistă de dezvoltare — practic „o stradă fără ieșire” — trebuie respinsă, pentru că, așa cum o ilustrează și cazul unor țări în curs de dezvoltare, ea conferă economiei naționale un caracter extravertit, o dezarticulează, oferind avantaje numai unor grupări sociale restrinse, elite civile sau militare, administrative sau tehnocrate (P. Joye — Belgia). Socialismul — așa cum o demonstrează experiența unor țări socialiste din Asia — a îmbunătățit mult mai rapid, în comparație cu statele asiatice care evoluează pe făgașul dezvoltării capitaliste, situația majorității populației și a contribuit în mare măsură la largirea orizontului ei cultural (dr. Abendroth — R.F. Germania).

Marea diversitate de situații și condiții existente în lume reclamă o abordare creatoare, concretă a căilor de trecere la socialism, fapt care explică, dealtfel, prezentarea și reliefaarea a numeroase practici socialiste existente în lume, foarte diferite și originale, purtând clar amprenta specificului național, ca și sublinierea necesității ca fiecare popor să fie lăsat să-și hotărască singur destinul, perspectiva de dezvoltare fără nici un amestec din afară. Participanții au respins încercările de a impune un model sau modele de dezvoltare țărilor recent eliberate privind trecerea lor la socialism. Reprezentantul Republicii Malgașe a subliniat că practica socialistă în țara sa n-a fost importată, că *fokonolona* — instituție seculară de intrajutorare între oameni — se adaptează structurilor și principiilor socialismului și că ea va deveni, în termen scurt, un sistem de autogestiuune.

Referindu-se la disputa privind modelele sau modelul, Anton Vratușa (R.S.F. Iugoslavia) sublinia că „în acest context, ar fi caduc a se discuta în contradicțoriu «modelele» în sensul că strategia, într-o anumită țară, este adoptată în concordanță cu diversele perioade ale construcției socialiste”. La rîndul său, prof. dr. Theotonio dos Santos (Brazilia) releva că „mișcarea populară în țările dependente nu poate să elaboreze o strategie apriorică, cu caracter universal și schematic. Din contră, aceasta trebuie să răspundă caracteristicilor naționale și specificităților pe

care fiecare avangardă revoluționară le identifică prin intermediul cunoașterii adecvate a propriilor realități, atât economico-sociale, cit și politice și culturale”. O părere similară exprima și Oscar Weiss (Chile): „Popoarele însele sînt chemate să-și impună, în propriile țări, soluțiile dorite. Învățămintele din experiența altor popoare nu pot fi aplicate mecanic. Fiecare popor trebuie să-și găsească calea proprie de a păși spre socialism”.

Supunind discuției celebra dispută dintre Engels și Tkaciiov, privind condițiile necesare construirii socialismului, corelația dintre puterea politică și nivelul general de dezvoltare a unei societăți, Lelio Basso (Italia) a sugerat posibilitatea ca forțele democratice să preia, inițial, puterea politică, iar, ulterior, să treacă la edificarea bazei materiale și spirituale noii orinduirii sociale. Tot pe linia preocupărilor unor teoreticieni de a studia perspectivele revoluției sociale în țările în curs de dezvoltare, în sensul de a nu se opta în aceste zone pentru un „capitalism imitativ”, ci de a se folosi unele structuri sau instituții tradiționale, prof. Jean Ziegler (Elveția) a analizat o scrisoare trimisă lui Marx, în februarie 1881, de către Vera Zasulici, în care aceasta din urmă se întreba dacă nu cumva obștea rurală din Rusia era capabilă să se dezvolte pe cale socialistă, organizînd producția și distribuția produselor pe baze colective.

În optica unor specialiști iugoslavi, socialismul trebuie apreciat ca un proces revoluționar mondial și nu ca „un concept teritorial sau geografic (...) reductibil sau limitat la statele socialiste existente”, iar opțiunile țărilor în curs de dezvoltare nu trebuie influențate de „con competiția ce se desfășoară între actualele concepte ideologice și politice de socialism”.

Concluzia generală care s-a degajat din referate și discuții, privind căile revoluției, a fost aceea că fiecare partid comunist și muncitoresc trebuie să-și definească singur calea proprie de dezvoltare a țării în care acționează, pornind de la realitățile concrete social-economice și politice, de la particularitățile dezvoltării istorice și de la tradițiile pozitive, existente.

Numeroase comunicări și intervenții din țări socialiste (România, Iugoslavia, R.P.D. Coreeană), ca și din țări africane (R. Malgașă, R. Guineea) au subliniat ideea biziurii pe forțele proprii în lupta pentru dezvoltare și progres, în opera de edificare a noii orinduirii — practică socială pe deplin validată de experiența istorică —, fără a se subestima necesitatea întăririi colaborării între țările în curs de dezvoltare, a sprijinului pe care comunitatea internațională, statele capitaliste avansate, trebuie să-l acorde statelor recent eliberate.

În strinsă corelație cu găsirea formelor și mijloacelor adecvate pentru atingerea țelurilor revoluționare, a fost pusă și problema rolului diferitelor forțe social-politice în lupta pentru dezvoltare și socialism. În legătură cu rolul unei clase sociale sau al unei pătri sociale, s-au confruntat diferite puncte de vedere (rolul burgheziei, al micii burghezii a clasei muncitoare în condițiile Africii de la sud de Sahara), iar, majoritatea participanților, au subliniat necesitatea stringentă a unității de acțiune a tuturor forțelor patriotice, pentru o largă coaliție, pentru un front social-politic — condiție a succesului luptei, a soluționării multiplelor probleme de interes național și social cu care se confruntă aceste societăți.

Ținându-se seama de avantajele căii socialiste de dezvoltare — prin aplicarea principiilor generale ale socialismului științific la realitățile social-politice din țările în curs de dezvoltare —, s-au avut în vedere dificultăți și obstacole de ordin obiectiv sau subiectiv care există sau pot apărea într-un proces istoric de asemenea complexitate și dimensiuni.

Evoluția actuală a țărilor în curs de dezvoltare n-a fost lipsită nici de opinii, ca cele înfățișate de prof. André Gunder Frank (Marea Britanie), potrivit cărora în unele din aceste state s-ar fi trecut la instituționalizarea puterii autoritare, la proclamarea pe termen lung a stării de urgență sau a legii marțiale, la creșterea rolului militarilor în viața politică. Asemenea aprecieri nu țin seama de marea varietate de condiții din aceste zone ale lumii, statul în „lumea a treia”, potrivit acestor opinii, n-ar juca decît rolul unui intermediar între burghezia locală și imperialismul internațional.

Schimbul de vederi, care a avut loc, a dezvoltat nuanțat perspectivele socialismului în diferite zone și țări, precum Africa de la sud de Sahara, lumea arabă sau America Latină.

În societățile actuale africane, unde există raporturi sociale și obștești precapitaliste, se pune problema transformării acestor structuri autohtone, tradiționale, în comunități socialiste, punerea lor în slujba poporului, a ridicării nivelului material și spiritual. Transformarea societății tradiționale într-una necapitalistă — au remarcat mai mulți participanți, între care H.J. Radde (R.D.G.) — presupune dezvoltarea rapidă a forțelor de producție, depășirea acelor structuri de producție deformate prin dominația externă, crearea unui sector de stat și cooperatist puternic, eliminarea capitalului străin din economie și limitarea posibilităților de dezvoltare a capitalului privat național; stabilizarea și

întărirea puterii naționale și democratice prin consolidarea alianței între diferite categorii de oameni ai muncii, mai ales a alianței între muncitori și țărâni; limitarea progresivă a influenței burgheziei locale și respingerea atacurilor declanșate împotriva programului de transformări revoluționare; ridicarea standardului de viață, a nivelului cultural și de pregătire profesională a maselor populare.

În lumea arabă, intrucît burghezia — cu caracter mai ales comercial, legată de imperialism — nu a fost capabilă să asigure dezvoltarea economică și să ducă pînă la capăt obiectivele naționale, au apărut partide populare, revoluționare, care au preluat conducerea luptei împotriva dominației străine și pentru înlăturarea revoluției.

Numeroase comunicări și intervenții s-au referit la situația din America Latină, relevîndu-se diversitatea de situații și caracterul specific pe care-l va îmbrăca socialismul în societăți cu un capitalism dependent, unilateral și foarte inegal dezvoltat. A reieșit astfel că capitalismul din America Latină este incapabil să asigure dezvoltarea forțelor de producție, să ofere perspectiva unei dezvoltări istorice progresiste a țărilor din zonă, să creeze condiții pentru o dezvoltare economică independentă, să soluționeze problemele fundamentale ale omului. Atingerea obiectivului socialist va implica, pentru numeroase țări ale acestui continent, mari dificultăți, bătălii numeroase.

Unii participanți (Pedro Vuskovici, Oscar Weiss — Chile) au subliniat lupta „esențialmente socialistă” din America Latină, care va duce la o nouă societate prin transformări radicale de structură, realizarea unui proces democratic real, autentic, neputînd fi conceput decît într-un context socialist. O opinie diferită a prezentat prof. Theotonio dos Santos (Brazilia) care a arătat că în societățile cu capitalism dependent, unde sarcinile revoluției democrat-burheze nu au fost rezolvate, „se produce un proces complex de corelare a acestor sarcini antiimperialiste sau de eliberare națională cu cele ale revoluției socialiste pentru ridicarea nivelului de trai și redistribuirea venitului, existența unei democrații politice care să permită atingerea unor obiective și sarcinile superioare de caracter socialist, prin intermediul unui stat capabil să impună interesele populare claselor dominante, locale sau străine, și să realizeze o planificare rațională a resurselor tradiționale după principiul proprietății sociale”.

Puncte de vedere deosebite sau nuanțate au fost surprinse și în analiza făcută forțelor participante la procesul revoluționar eliberator, antiimperialist, din America Latină: dacă unii participanți consideră că numai cu

sprijinul burgheziei se poate crea o opoziție solidă față de imperialism și pentru stimularea transformărilor revoluționare, alți adepți ai liniei „frontului muncitoresc”, consideră că burghezia autohtonă — prin compoziția ei eterogenă și aflată în raporturi de subordonare intereselor oligarhiei și imperialismului — este incapabilă să participe consecvent și fidel la mișcarea de eliberare și la procesul dezvoltării social-economice; de asemenea, că păturile mijlocii, cu mare pondere în structura societății latino-americane, trebuie atrase de partea transformărilor democratice și revoluționare. Un accent deosebit s-a pus — în discuții și referate — pe rolul clasei muncitoare în construirea unei noi societăți.

În legătură cu forțele sociale care trebuie atrase la mișcarea revoluționară, prof. Casanova (Mexic) s-a oprit asupra a ceea ce el a denumit populațiile „colonizate”, adică indienii, negrii, asiaticii care trăiesc în condiții evidente de persecuții, oprimare și dependență, discriminare și supraexploatare, pauperizare și marginalizare. Astfel, se consideră că trebuie făcut totul pentru a uni lupta de clasă cu lupta de eliberare, de a împleti lupta socială cu lupta pentru păstrarea culturii, pentru desfășurarea unei lupte generale a tuturor celor asupriți și exploatați contra subdezvoltării și a imperialismului, colonialismului, neocolonialismului și rasismului și a cărei finalitate nu poate fi decât democrația și socialismul.

Atât în America Latină, cât și în celelalte zone ale lumii, armata nu trebuie privită ca un „monstru”, ca un organism impenetrabil, nu trebuie judecată în bloc, în fiecare armată și în fiecare țară existând poziții deosebite: de dreapta, centru sau de stînga, atitudini și reacții foarte diferite, paradoxale, contradictorii. În unele cazuri, forțele armate, prelundu-puterea, au efectuat unele reforme progresiste, antioligarhice și antiimperialiste, ceea ce nu a exclus prezența, în corpul ofițeresc, a unor elemente reacționare, de dreapta, și nici existența unor inconsecvențe, reculuri, atitudini de castă, anticomuniste sau chiar antipopulare în politica juntei militare guvernante. În preocuparea ei pentru depistarea unor aliați sau extinderea sferei alianțelor, stînga revoluționară, latino-americană nu poate ignora un element atât de important cum este armata, care — de la caz la caz, în parte sau în totalitatea ei —, poate și trebuie să fie cîștigată de partea revoluției sau, cel puțin, să fie neutralizată.

Existența unor regimuri militare autoritare, fasciste, este o caracteristică a situației actuale din America Latină și consecințele ajungerii lor la putere — ca expresie a intereselor marelui capital autohton, internațio-

nal și transnațional — sînt binecunoscute: interzicerea și desființarea partidelor politice și a organizațiilor sindicale; impunerea unei politici economice orientate spre restituirea bunurilor confiscate sau naționalizate a companiilor multinaționale și cedarea unor bogății naționale spre exploatare capitalului străin; zădărnicierea reformei agrare; subjugarea maselor populare, prejudicierea nivelului lor de trai, scăderea părții venitului național însușită de categoriile muncitorești, populare etc. Dacă a fost unanim împărtășită ideea că fascismul este o reacție, un răspuns de mină forte al burgheziei reacționare față de creșterea rezistenței populare, că fascismul în diferite variante este un pericol real pentru popoare și lupta acestora, că regimurile fasciste traversează o criză acută, în ceea ce privește caracterizarea regimurilor militare dictatoriale din zonă, s-au ivit puncte de vedere divergente. Unii specialiști (Oscar Weiss — Chile) au opinat că, datorită presiunii propagandei sau unor simplificări exagerate, dictaturile militare au fost caracterizate clasic fasciste, caracterizare care nu este reală.

Discuția privind prezența diferitelor forțe sociale în procesul transformator a servit concluziei despre necesitatea stringerii rîndurilor tuturor forțelor patriotice, antioligarhice și antiimperialiste, a formării unui larg front național — democratic — ca una din problemele-cheie ale succesului luptei în America Latină de azi.

Populismul — ca ideologie, cu diversele sale expresii naționale, cu rolul îndeplinit de el în diverse țări și în diferite perioade — a făcut obiectul mai multor discuții și comunicări (Jorge Selzer — Argentina; Theotonio dos Santos și Oscar Weiss — Chile). Răspîndirea și succesele populismului s-au datorat faptului că s-a consolidat ca forță politică, a fost expresia ideologiei național-democratice din țările latino-americane, ideologie care și-a propus să unească forțele modernizatoare ale societății în favoarea luptei antiimperialiste, pentru afirmare națională, dezvoltare independentă, luptă comună împotriva dominației străine și pentru democrație. El a cîștigat poziții prin reformism și demagogie, prin paternalism și controlul unor structuri politice sau sindicale, prin manevre și concesii față de clasa muncitoare tină, neexperimentată, crescută rapid prin valul mare de emigrație din lumea rurală; a obținut unele succese în opera de industrializare, unele avantaje sociale, sporuri de salarii, diferite măsuri cu caracter antiimperialist. Nu poate fi ignorat sprijinul primit din partea păturilor mijlocii, ca și slaba forță organizatorică sau politică a unor partide muncitorești, disputele dintre ele, unele carențe în strategia sau tactica lor revoluționară. S-a arătat că după

cucerirea puterii, populismul n-a fost capabil să rezolve, totuși, problemele complexe și numeroase ale unei societăți subordonată intereselor oligarhiei locale și puterii companiilor transnaționale. Dezideratul socialismului, prezentat în programul unor mișcări populiste sau al unor lideri ai acestora, a fost înstrăinat, neglijat sau abandonat.

Un interes deosebit a suscitat referatul prezentat de prof. Pedro Vuskovici (Chile) care — pe baza studiilor proprii și a cercetărilor altor economiști, sociologi și politologi latino-americani — a relevat existența unui nou model de acumulare capitalistă în America Latină în cadrul unei scheme de dependență, bazat, în primul rînd, pe încorporarea capitalurilor transnaționale de compoziție organică ridicată și pe supraexploatarea muncii salariate. Autorul a subliniat consecințele noului model asupra structurilor social-economice și politice: predominarea sectoarelor marii burghezii monopoliste, pierderea impulsului hegemonic de către burghezia națională bazată pe piața internă, slăbirea rolului politic al păturilor mijlocii: forța decisivă a clasei muncitoare în noul context istoric; Ivan Gabriel Valdés s-a ocupat de impactul structurii transnaționale de putere asupra tuturor domeniilor vieții sociale, creșterea nu numai a dependenței economice față de întreprinderile transnaționale, dar și generarea unei suprastructuri politice și ideologice proprii acestora.

În strînsă legătură cu impactul factorilor externi asupra evoluției și perspectivelor de dezvoltare a țărilor din Asia, Africa și America Latină, a fost invocată necesitatea edificării unei noi ordini economice internaționale. Această problematică a figurat în multe referate, comunicări și intervenții, opiniile participanților grupindu-se, în general. Unii specialiști și-au exprimat părerea că problematica noii ordini economice internaționale este specifică doar subsistemului țărilor capitaliste dezvoltate — țări în curs de dezvoltare, deoarece în celelalte subsisteme, respectiv intrasocialiste, țări socialiste, țări în curs de dezvoltare, raporturile ar fi deja plasate pe principiile acestei noi ordini. În referatele susținute, precum și în discuțiile purtate, specialiștii români au subliniat esența de clasă a luptei pentru o nouă ordine economică internațională, pentru lichidarea decalajelor imense care separă țările sărace de cele bogate, realitate care reclamă participarea activă a statelor socialiste, a partidelor comuniste și muncitorești, a clasei muncitoare din țările capi-

taliste dezvoltate, a altor forțe progresiste și democratice la rezolvarea, în interesul tuturor popoarelor, a acestei probleme vitale a omenirii.

În comunicări și intervenții, delegați din țări în curs de dezvoltare sau ai unor partide comuniste și muncitorești din statele capitaliste dezvoltate s-a subliniat necesitatea ca la edificarea noii ordini economice internaționale, proces sinuos și de durată, să-și aducă contribuția partidele comuniste, țările socialiste, toate forțele progresiste și democratice din întreaga lume, că opțiunile în favoarea uneia sau a alteia dintre căile de dezvoltare social-economică nu trebuie analizate izolat de raportul mondial de forțe, de ponderea imperialismului în lume și de lupta ce se desfășoară între marile puteri și grupări de state, de raporturile complexe de competiție și cooperare ale diferitelor puteri în zona vastă a „lumii a treia”. În cadrul dezbaterilor s-au făcut referiri la actuala deteriorare a relațiilor internaționale și la impactul negativ al acesteia asupra situației de ansamblu a țărilor în curs de dezvoltare. Sursele recentelor încordări au fost căutate în recrudescența politicii specifice războiului rece, în competiția dintre state și grupări de state pentru reimpărțirea zonelor de influență și dominație care se complică prin lupta ce se desfășoară între anumite concepte ideologice și politice despre socialism.

★

Aflată la a treia sa ediție, masa rotundă organizată de revista „Socialismul în lume” se înscrie ca o manifestare științifică prestigioasă atît prin prezența masivă a unor reputați specialiști, nivelul elevat al dezbaterilor, cît și prin crearea — datorită inclusiv eforturilor generoase ale gazdelor — a unui cadru propice prezentării opiniilor, confruntărilor de idei, schimbului de păreri și de experiențe. Reuniunea a confirmat, o dată în plus, necesitatea dialogului purtat într-o atmosferă tovarășească, prietenească, de respect reciproc, în scopul cunoașterii sau al clarificării teoretice a diferitelor probleme atît de grave, de diverse și de numeroase cu care se confruntă țările în curs de dezvoltare, omenirea, în general.

Conf. univ. dr. Ilie Seftiuc,
cercet. științ. pr. Nicolae Călina
Academia „Ștefan Gheorghiu”